

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551
3. แผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.3 ลักษณะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี
 - 3.4 ส่วนประกอบแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.5 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.6 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.7 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.8 หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
 - 3.9 ข้อควรคำนึงในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
4. การคิดวิเคราะห์
 - 4.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์
 - 4.2 ความหมายของการคิดวิเคราะห์
 - 4.3 ลักษณะของความคิดวิเคราะห์
 - 4.4 การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์
 - 4.5 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์
 - 4.6 ปัญหาการคิดวิเคราะห์
5. หนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 5.3 ลักษณะหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี
 - 5.4 ส่วนประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

- 5.5 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
- 5.6 ขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน
- 5.7 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
- 6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 7. ความพึงพอใจ
- 8. บริบทของโรงเรียนบ้านขามป้อม
- 9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ
- 10. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6)

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาดนออกชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัด การเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ

5 ประการ ดังนี้

4.1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

4.2.1 รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์

4.2.2 ซื่อสัตย์สุจริต

4.2.3 มีวินัย

4.2.4 ใฝ่เรียนรู้

4.2.5 อยู่อย่างพอเพียง

4.2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.2.7 รักความเป็นไทย

4.2.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

สรุป สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง คือ นักเรียนมีความสามารถในการคิดเป็น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการทั้งสองหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคิดวิเคราะห์เพื่อดำเนินการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551

สาระและมาตรฐาน ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 37-55)

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความและ เขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลง ของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิจริง

2. คุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ ส่วนวนโวหารจากเรื่องที่อ่านเข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในกลุ่มมือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงรวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่านและเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

2.2 มีทักษะในการคัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียน สะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึกละเอียดและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

2.3 พูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดรายงานหรือประเด็นสั้นกว่าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

2.4 สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ จำนวน คำพังเพยและสุภาษิต
รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยคชนิดของประโยคและคำภาษาต่างประเทศใน
ภาษาไทย ใช้ คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรอง
ประเภทกลอนสี่กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

2.5 เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน
ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำ
บทอาขยานตามที่กำหนดได้

3. ตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
การอ่าน	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นการ บรรยายและการพรรณนา 3. อธิบายความหมายโดยนัยจาก เรื่องที่อ่านอย่างหลากหลาย 4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจาก เรื่องที่อ่าน 5. วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ใน การดำเนินชีวิต	1. การอ่านออกเสียงและการบอกความหมาย ของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง ประกอบด้วย - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำที่มีตัวการ์นต์ - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน 2. ข้อความที่เป็นการบรรยายและพรรณนา 3. ข้อความที่มีความหมายโดยนัย 4. จำนวนเปรียบเทียบ 5. การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ

สาระที่	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	6. อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ชี้แนะ และปฏิบัติตาม 7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความ สนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 8. มีมารยาทในการอ่าน	6. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - วรรณคดีในบทเรียน - บทความ - บทโฆษณา 7. งานเขียนประเภท โฉมหน้าใจ 8. ข่าว และเหตุการณ์สำคัญ 9. การอ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ชี้แนะ และปฏิบัติตาม เช่น - การใช้พจนานุกรม - การใช้อินเทอร์เน็ต - การอ่านฉลากยา - คู่มือและเอกสารของโรงเรียนที่ เกี่ยวข้อง กับนักเรียน - ข่าวสารทางราชการ 10. การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสม กับวัย - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนด ร่วมกัน 11. มารยาทในการอ่าน

สาระที่	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. การเขียน	1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด และครึ่งบรรทัด 2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม 3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน 4. เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน 5. เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองและญาติ 6. เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นได้ตรงตามเจตนา 7. กรอกรวบรวมรายการต่างๆ 8. เขียนเรื่องตามจินตนาการและ 9. มีมารยาทในการเขียน	1. การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย 2. การเขียนสื่อสาร เช่น - คำขวัญ - คำอวยพร - คำแนะนำและคำอธิบายแสดงขั้นตอน 3. การนำแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด ไปพัฒนางานเขียน 4. การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศแจ้งความ แถลงการณ์ จดหมาย คำสอน โอวาท คำปราศรัย สุนทรพจน์ รายงาน ระเบียบ คำสั่ง 5. การเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองและญาติ 6. เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น 7. การกรอกรวบรวมรายการ - ใบฝากเงินและใบถอนเงิน - ธนาณัติ - แบบฝากส่งพัสดุและไปรษณียภัณฑ์ 8. การเขียนเรื่องตามจินตนาการ 9. มารยาทในการเขียน

สาระที่	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. การฟัง การดูการพูด	1. พูดยุติความรู้ ความคิดเห็น และ ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู 2. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิง เหตุผล จากเรื่องที่ฟังและดู 3. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟัง และดูสื่อโฆษณามีเหตุผล 4. พูดยุติงานเรื่องหรือประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และ การสนทนา 5. มีมารยาทในการฟังการดู และการ พูด	1. การจับใจความและการพุดแสดง ความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดูจาก สื่อต่างๆ 2. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิง เหตุผล จากเรื่องที่ฟังและดู เช่น - เรื่องเล่า - บทความ - ข่าวและเหตุการณ์ - โฆษณา - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3. การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการ ฟังและดูในชีวิตประจำวัน 4. การรายงาน เช่น - การพุดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน - การพุดลำดับเหตุการณ์ 5. มารยาทในการฟัง การดู และการ พูด
4. หลักการใช้ ภาษาไทย	1. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำใน ประโยค 2. จำแนกส่วนประกอบของประโยค	1. ชนิดและหน้าที่ของคำ ได้แก่ - คำบุพบท - คำสันธาน - คำอุทาน - กลุ่มคำหรือวลี 2. ประโยคและส่วนประกอบของ ประโยค ภาษาไทยมาตรฐาน

สาระที่	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	3. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่น 4. ใช้คำราชาศัพท์ 5. บอกคำภาษาต่างประเทศใน ภาษาไทย 6. แต่งบทร้อยกรอง 7. ใช้สำนวนได้ถูกต้อง	3. ภาษาถิ่น 4. คำราชาศัพท์กลอนสุภาพ 5. คำภาษาที่มาจากต่างประเทศ 6. กาพย์ยานี 11 7. สำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต
5. วรรณคดี วรรณกรรม	1. สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือ วรรณกรรมที่อ่าน 2. ระบุมารู้และข้อคิดจากการ อ่านวรรณคดีและวรรณกรรมที่ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง 3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและ วรรณกรรม 4. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความ สนใจ	1. วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน 2. วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียนและ ตามความสนใจ 3. บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า 4. บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

สรุปส่วนที่เกี่ยวข้องคือ มาตรฐาน ท. 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และ
ความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัดชั้นปี ชั้น
ป.5 ข้อ 4 แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ข้อ 5 อธิบายการนำความรู้ความคิดจาก
เรื่องที่อ่านไปตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มาตรฐาน ท. 3.1 ตัวชี้วัดชั้นปีชั้น ป. 5 ข้อ 3
วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟัง การดูสื่อโฆษณาอย่างมีเหตุผล มาตรฐาน ท. 4.1 ตัวชี้วัดชั้นปี
ชั้น ป. 5 ข้อ 6 วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต มาตรฐาน ท. 5.1
ตัวชี้วัดรายปี ชั้น ป. 5 ข้อ 1 แสดงความคิดเห็นจากการรณคดีหรือวรรณกรรม ที่อ่าน ผู้วิจัยได้

ดำเนินการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้เนื้อหาตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดข้างต้น โดยจัดหน่วยการเรียนรู้ตามปกติจำนวน 5 หน่วย 1 ภาคเรียน คือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยสอดแทรกการเรียนการสอน ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2551 เน้นให้เยาวชนเป็นผู้มีความสามารถทางสาระ การเรียนรู้ภาษาไทยพัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถนำความรู้และทักษะกระบวนการไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไปเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ (กรมวิชาการ, 2544 : 1-3) โดยเมื่อเรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังนี้ 1) สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี 2) สามารถ อ่าน เขียน ฟังดูและพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดเป็นระบบ 4) มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตนสร้างสรรค์ชิ้นงาน 5) ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษา และความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็น ภูมิปัญญาของคนไทย 6) สามารถนำทักษะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล 7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างสามัคคีในความเป็นชาติไทย 8) มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง (กรมวิชาการ, 2544 : 10) สาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นวิชาพื้นฐานในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นวิชาที่ต้องเน้นผู้เรียนให้ทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาโดยฝึกฝนให้เกิดทักษะทั้งการอ่าน การเขียนการฟัง การดูและการพูด การฝึกฝนทักษะทุก ๆ ด้านให้ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความชำนาญจึงจะสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2544 : 6-7) การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรม วางแผน การเรียนการสอนให้มีการพัฒนาผู้เรียน ไปสู่จุดหมายที่วางไว้ อย่างมีคุณภาพ เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะข้อสามที่กล่าวว่าการให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดเป็นระบบ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ว่าผู้เรียนต้องมีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดเป็นระบบ จุดมุ่งหมายและความสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวข้างต้นว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีเหตุผล และคิดเป็นระบบ หลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่กล่าวว่าการให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิด

เป็นระบบ ผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นเพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมายและนโยบายของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้สื่อการสอนที่มีคุณค่า ให้มีการพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2539 : 1) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน และการวัดผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประเภณีประเมิน

สมหมาย บุญญฤทธิ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่ต้องเตรียมการล่วงหน้า เกี่ยวกับสิ่งที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เพื่อให้บรรลุผลตามหลักสูตรกำหนด และทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนขยายของหลักสูตร ซึ่งกำหนดแนวทางการสอนและการจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดถือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และความถนัดของครูเป็นหลัก

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 1) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 5 – 6) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และ

จุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของ หลักสูตร สภาพ ผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และตรงกับสภาพของท้องถิ่น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 290) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่า สอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

รุจิรี ภูสาระ (2546 : 159) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ หรือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้สอนทราบทิศทาง การสอนของ คนจะ ดำเนินการไปในทิศทางใด การเตรียมความพร้อมของการใช้สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ กำหนดไว้ช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อนักเรียน และสนองตอบเจตนารมณ์ของหลักสูตร

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอที่จะสรุปความสำคัญได้ดังนี้ (สุพล วังสินธ์. 2536 : 5 – 6)

- 2.1 ช่วยทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสาน ความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
- 2.2 ช่วยให้ผู้ครรมือถือการสอนที่ทำการด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจ ในการสอนได้ตามเป้าหมาย
- 2.3 ช่วยส่งเสริมให้ครู ใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล
- 2.4 ช่วยให้เป็นที่คู่มือครูสำหรับผู้มาสอนแทนได้
- 2.5 ช่วยเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลได้ถูกต้องเที่ยงตรง
- 2.6 เป็นผลงานทางวิชาการ แสดงความชำนาญการ และเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2542 : 24–27) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ครูฉลาดที่วางแผนบทเรียนของตนเองเป็นอย่างดี จะได้รับผลดีที่สุด

ในการเรียนการสอน

2. แผนการจัดการเรียนรู้รวมถึงการจัดกรอบของจุดมุ่งหมาย แล้วเลือกเนื้อหาวิชา ระเบียบแบบแผน วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคการประเมินครูจะต้องทำสิ่งเหล่านี้จัดระเบียบ บทเรียนของตนให้ดี

3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูฝึกสอนแผน การจัดการเรียนรู้ จึงทำหน้าที่เป็นผู้คอยเตือน

4. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้น และเลือกประสบการณ์ที่จะเปลี่ยนนักเรียนให้ดีขึ้น

5. การวางแผนป้องกันการเสียเวลาซึ่งปกติมักเกิดขึ้นกับการสอนที่มีได้จัด ระเบียบแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยครูให้มีระเบียบ แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยป้องกันมิให้สอน นอกเวลา

6. แผนการจัดการเรียนรู้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ประยุกต์ใช้ได้ทั้งครูและนักเรียน

7. แผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

3. ลักษณะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

วัลลภ กันททรัพย์ (2537 : 10) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรม การเรียนรู้ มีลักษณะ 4 ประการ คือ

3.1 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้นำส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตาม ความมุ่งหมาย

3.2 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิด โอกาส ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำ สำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้ออกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้น

3.3 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริง

3.4 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น
 อารมณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) ได้เสนอแนะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมี กิจกรรมที่ดีการเรียนรู้ที่มีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยครูเป็นเพียงคนชี้นำ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ

หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือกระตุ้น เพื่อไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลียงวัสดุอุปกรณ์ที่สำเร็จรูปราคาแพง

4. ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2539 : 352) จำแนกส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

4.1 สาระสำคัญ คือ การคิดรวบยอด หรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ หลังจากได้เรียนเรื่องราวนั้น ๆ แล้ว

4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตร ในคำอธิบายรายวิชาเป็นสิ่งบอกให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในขั้นใดของทักษะ เช่น ขั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า

4.3 เนื้อหา คือ เนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน คือ จัดสถานการณ์ การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และกิจกรรมนั้นจะต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

4.5 สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์

4.6 การวัดและการประเมินผล คือ ประมาณค่าของสิ่งของต่าง ๆ เพื่อบอก คุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่นแบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ กิจกรรมเสนอแนะ คือ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน ในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่นักเรียน โดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ

4.7 ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่ได้ตรวจสอบ ความถูกต้องเรียบร้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง และลงชื่อวันเดือนปี กำกับไว้

4.8 บันทึกผลการเรียนหลังสอน คือ บันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วเกิดผลอย่างไร นำผลมาบันทึกไว้

5. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 134) ได้กล่าวว่า แผน การจัดการเรียนเป็นเอกสารเครื่องมือช่วยให้คณะครูทำการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

- 5.1 รู้วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ
- 5.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 5.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน สอนให้ครบถ้วนเวลาตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

สนอง อินละคร (2544 : 31 – 32) กล่าวถึงประโยชน์แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผน วิธีการสอน วิธีเรียน
2. ช่วยให้ครูมีคู่มือของตน ที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ได้ดีมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
3. ถ้าผู้สอนติดธุระ คนอื่นสอนแทนได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ครูที่มาสอนแทนมีความมั่นใจยิ่งขึ้นเป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่งอย่างใดที่แสดงความชำนาญการพิเศษหรือ
4. ความเชี่ยวชาญของผู้สอน ซึ่งสามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดีกับครูทั่วไป

6. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือสถานศึกษาแต่ละแห่งจะกำหนด อย่างไรก็ตาม ลักษณะส่วนใหญ่ของแผนการจัดการเรียนรู้จะคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะพอสรุปได้ 3 รูปแบบดังนี้ (อากรณ์ ใจเที่ยง. 2540 : 203 – 204)

6.1 แบบเรียงหัวข้อ รูปแบบนี้จะเขียนเรียงลำดับก่อนหลัง โดยไม่ต้องตีตาราง รูปแบบนี้ให้ความสะดวกในการเขียน เพราะไม่ต้องตีตาราง แต่มีส่วนเสียคือยากต่อการดูให้สัมพันธ์ในแต่ละหัวข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 34)

6.2 แบบกึ่งตาราง รูปแบบนี้เป็นการเขียนเป็นช่อง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด แม้ว่าต้องใช้เวลาในการตีตารางแต่ก็สะดวกต่อการอ่าน ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน

6.3 แบบตาราง รูปแบบนี้เป็นการเขียนเป็นช่อง ๆ คล้ายกึ่งตาราง โดยนำหัวข้อสาระสำคัญมาไว้ในตารางด้วย

7. ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานสำคัญยิ่งสำหรับครู เพราะเป็นการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรเบื้องต้นก่อนจะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 34 – 39)

7.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรในวิชาที่สอน จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชา

7.2 กรอกรผลการวิเคราะห์ลงในตารางวิเคราะห์หลักสูตร

7.3 ย่อยเนื้อหา ย่อยจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดคาบเวลาที่เหมาะสมกับ

การสอน

7.4 ศึกษาแนวทางการสอนจากกรมวิชาการศึกษารายละเอียดเนื้อหาว่าตรงกับ การวิเคราะห์หรือไม่ จุดประสงค์การเรียนรู้ว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ในกลุ่มหรือไม่ นำกิจกรรมในแนวการสอนมาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรม

7.5 ขั้นเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นสำคัญที่ผู้เขียนต้องวางแผนอย่างรอบคอบ โดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา กำหนด กิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนจะสอนอย่างไรก็ตาม ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรกล่าวคือ ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรกล่าวคือ ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ และใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแก้ปัญห เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

8. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานที่ไม่ยาก แต่ผู้ที่ไม่คุ้นเคยจะรู้สึกเป็นงานหนัก อย่างไรก็ตาม ถ้าได้ฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ ผลที่ได้จะคุ้มค่ากับเวลาที่แท้จริง หลักการเขียนให้ถูกต้องตามหลักการ สิ่งที่ควรเขียนให้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ชื่อเรื่อง หรือชื่อข้อเรื่องย่อย จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

9. ข้อควรคำนึงในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

9.1 เขียนให้ชัดเจน แจ่มแจ้งในทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่านมีรายละเอียดพอสมควรไม่ละเอียดมากจนเกินไป

9.2 ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันเป็นประโยคได้ใจความไม่เป็นภาษาพูด

9.3 เขียนทุกหัวข้อ หรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น สารสำคัญจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และการวัดผล สื่อ การเรียน จะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและการวัดผล

9.4 เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนการสอน ก่อน หลังในทุกหัวข้อ

9.5 เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง เช่น จุดประสงค์ต้องเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

9.6 จัดเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้

9.7 จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้งที่สอน

9.8 เขียนให้เป็นระเบียบ ง่ายแก่การอ่าน และสะดวกชวนอ่าน

9.9 เขียนในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และสอนตามที่วางไว้

สรุปได้ว่าแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอที่จะสรุปความสำคัญได้คือ ช่วยทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษาช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำการด้วยตนเองทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมายช่วยส่งเสริมให้ครู ใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลประเมินผล ช่วยให้เป็นคู่มือครูสำหรับผู้มาสอนแทนได้ช่วยเป็นหลักฐานแสดงข้อมูล ได้ถูกต้องเที่ยงตรงเป็นผลงานทางวิชาการ แสดงความชำนาญการ และเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ ผู้วิจัยเลือกแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 34) ใช้ประกอบการสอน โดยหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น

การคิดวิเคราะห์

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

เพียเจท์ (Piaget) (พรณี ช. เจนจิต. 2538 : 137-138) เสนอว่า พัฒนาการความสามารถทางสมองของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงเขตสูงสุดในช่วงอายุประมาณ 15 ปี ซึ่งแบ่งลำดับของการพัฒนาการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1.1 **ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensory-motor Intelligence)** (0-2 ปี) ในวัยนี้เด็กแสดงออกทางการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ มีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำ การคิดของเด็กในขั้นนี้ใช้สัญลักษณ์น้อยมากจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จากกระทำและการเคลื่อนไหวและจะเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวเฉพาะที่สามารถใช้ประสาทสัมผัสได้เท่านั้น

1.2 **ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Thought)** (2-7 ปี) เป็นขั้นที่เด็กใช้ภาษาและสัญลักษณ์อย่างอื่นการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วแต่ในขั้นนี้พัฒนาการด้านการคิดยังไม่สมเหตุสมผล ยึดติดกับอยู่กับการรับรู้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการคิด การยึดติดอยู่กับสิ่งที่ป็นรูปธรรม ไม่สามารถคิดย้อนกลับโดยใช้เหตุผล ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ละด้าน ไม่สามารถพิจารณาหลายด้านพร้อม ๆ กัน

1.3 **ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operational)** (7 - 11 ปี) เป็นขั้นที่เด็กสามารถคิดด้วยสัญลักษณ์และภาษา สามารถสร้างภาพแทนในใจได้ การคิดแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางลดน้อยลง แก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมได้ รวมทั้งจัดประเภทสิ่งของ ตลอดจนเข้าใจเรื่องของการเปรียบเทียบ

1.4 **ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operations)** (11 ปีขึ้นไป) เป็นขั้นที่เด็กสามารถเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรม คิดอย่างสมเหตุสมผล สามารถตั้งสมมุติฐานในการแก้ปัญหา คิดแบบวิทยาศาสตร์ได้รู้จักคิดด้วย การสร้างภาพในใจ สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่นอกเหนือไปจากปัจจุบันหรือสถานการณ์ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ และคิดสร้างทฤษฎีได้ การคิดของเด็กจะไม่ติดยึดจากข้อมูลที่มาจากการสังเกตเพียงอย่างเดียว

ทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) อธิบายพัฒนาการของการคิดจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นหนึ่ง อาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ การเจริญเติบโตของร่างกายและวุฒิภาวะ ประสบการณ์ทางกายภาพและทางสมอง ประสบการณ์ทางสังคมและสภาวะสมดุล ซึ่งเป็นกระบวนการที่แต่ละคนใช้ในการปรับตัว ขั้นพัฒนาของการคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้น ซึ่งพัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นสูงและพัฒนาของการคิดแต่ละคนมีลักษณะเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันในด้านความเร็วในการเกิดของแต่ละระดับของพัฒนาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 3-5) ได้สรุปทฤษฎีหลักการ และแนวคิด เกี่ยวกับการคิดของนักจิตวิทยา และนักวิชาการจากต่างประเทศไว้ ดังนี้

บลูม (คูวิทซ์ มุลค้ำ, 2547 : 110 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1868 : 41) ได้จำแนกการรู้ (Cognition) ออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ การรู้ขั้นความรู้ การรู้ขั้นเข้าใจ การรู้ขั้นวิเคราะห์ การรู้ขั้นสังเคราะห์ และการรู้ขั้นประเมิน

เพียเจต์ (พรธณี ข. เจนจิต. 2538 : 114 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1875 : 110) ได้ อธิบายพัฒนาการทางสติปัญญาว่าเป็นผลเนื่องมาจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับ สิ่งแวดล้อม โดยบุคคลพยายามปรับตัวโดยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการ ปรับให้เหมาะ (Accommodation) โดยการพยายามปรับความรู้ความถนัดเดิมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งทำให้บุคคลอยู่ในภาวะสมดุลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ กระบวนการดังกล่าวเป็น กระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคล

บรูเนอร์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Bruner. 1896 : 221) กล่าวว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้จากกระทำ ต่อไปจึงจะสามารถ จินตนาการ หรือสร้างภาพในใจ หรือในความคิดขึ้นได้ แล้วถึงขั้นขั้นการคิดและเข้าใจในสิ่งที่ เป็นนามธรรม

กาเย่ (สุวิทย์ มูลคำ. 2547 : 110 ; อ้างอิงมาจาก Gagne. 1981 : 102) ได้ อธิบายว่าผลการเรียนรู้ของมนุษย์มี 5 ประการ ได้แก่

1. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย 4 ระดับ คือ การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการ หรือกฎ ขั้นสูง
2. กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive Strategies) ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีการใส่ใจ การรับและการทำความเข้าใจข้อมูล การดึงความรู้ความทรงจำ การแก้ปัญหา และกลวิธี การคิด
3. ภาษา (Verbal Information)
4. ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills)
5. เจตคติ (Attitudes)

กิลฟอร์ด (สุวิทย์ มูลคำ. 2547 : 110 ; อ้างอิงมาจาก Guilford. 1986 : 55) ได้ อธิบายว่าความสามารถทางสมองของมนุษย์ ประกอบด้วยมิติสามมิติ คือ

1. ด้านเนื้อหา (Contents) หมายถึง วัตถุ / ข้อมูลที่ใช้เป็นสื่อก่อให้เกิด ความคิดซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น อาจเป็นภาพ เสียง สัญลักษณ์ ภาษา พฤติกรรม
2. มิติด้านปฏิบัติการ (Operations) หมายถึง คิดถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคล ใช้ในการคิด ซึ่งได้แก่การรับรู้และเข้าใจ (Cognition) การจำ การคิดแบบอนนัย การคิดแบบเอก นัย และการประเมินค่า
3. มิติด้านผลผลิต (Products) หมายถึง ผลของการคิด ซึ่งอาจมีลักษณะเป็น หน่วย (Units) เป็นกลุ่มหรือพวกของสิ่งต่าง ๆ (Classes) เป็นความสัมพันธ์ (Relation) เป็นระบบ

(System) เป็นการแปลงรูป (Transformation) และการประยุกต์ (Implication) ความสามารถทางการคิดของบุคคล เป็นผลจากผสมผสานมิติด้านเนื้อหาและด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกัน

2. ความหมายของการคิดวิเคราะห์

ความคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถทางสมองที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ศึกษาและให้นิยามไว้ดังนี้

กาบ่ (สุวิทย์ มูลคำ. 2547 : 114 ; อ้างอิงมาจาก Gage. 1976 : 283)

กล่าวว่า การวิเคราะห์ เป็นการคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาโดยพิจารณาถึงสถานการณ์หรือข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีข้อเท็จจริงเพียงใดหรือไม่

กู๊ด (วินิช สุธารัตน์. 2547 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1977 : 283) ให้

ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547 : 2) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนๆ เพื่อค้นหาว่าทำมาจากอะไรมีองค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 21) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดโดยใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เป็นการคิดเชิงลึก คิดอย่างละเอียด จากเหตุไปสู่ผล ตลอดจนการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลและผลความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่าการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการจำแนกแยกแยะ แยกองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

3. ลักษณะของความคิดวิเคราะห์

วัตสัน และ เกลเซอร์ (มาลินี ศิริจารี. 2545 : 40) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ว่า ประกอบด้วยทัศนคติ ความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1 ทัศนคติในการสืบเสาะ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการเห็นปัญหาและความต้องการที่จะสืบเสาะค้นหาข้อมูล หลักฐานมาพิสูจน์เพื่อหาข้อเท็จจริง

3.2 ความรู้ในการหาแหล่งข้อมูลอ้างอิงและการใช้ข้อมูลอ้างอิงอย่างมีเหตุผล

3.3 ทักษะในการใช้ความรู้และทัศนคติดังที่กล่าวมาข้างต้น

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 23-24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ อาจจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช สัตว์ ข้าว ข้อความ หรือ เหตุการณ์ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่างๆ โดยการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือ ความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด เช่น การให้ผู้เรียนค้นหาหลักการของเรื่อง การระบุนจุดประสงค์ของผู้เรียน ประเด็นสำคัญของเรื่อง เทคนิคที่ใช้ในการจูงใจผู้อ่าน และรูปแบบภาษาที่ใช้ เป็นต้น

จากการวิจัยต่าง ๆ วัดสันและเกลเซอร์ สรุปว่า การคิดวิเคราะห์ประกอบไปด้วยความสามารถย่อย ๆ 5 ประการ คือ ความสามารถในการอ้างอิง การตั้งสมมติฐาน การนิรนัย การแปลความ และการประเมินข้อโต้แย้งต่าง ๆ

4. องค์ประกอบของความคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 52) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 4.1 การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นกับความรู้ประสบการณ์และค่านิยม
- 4.2 การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
- 4.3 การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์จะยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How)
- 4.4.4 การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เรื่องนั้นเชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น มีวิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้ได้อย่างไร มีแนวทาง แก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ลำดับเหตุการณ์นี้ดูว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำสิ่งนี้ได้ได้อย่างไร สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไร

5.7 การอ้างอิง เป็นการลงความเห็น โดยพิจารณาจากหลักทั่วไป ไปสู่เรื่องเฉพาะ เป็นการแสดงนัยหรือการลงสรุป หรือการตัดสินสาเหตุของบางสิ่งบางอย่าง

5.8 การนิยามปฏิบัติการ เป็นการกำหนดความหมายหรือการอธิบายสถานการณ์บางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันได้ง่ายขึ้น

5.9 การแปลความหมายข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาแปลความหรือตีความหมายโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การหาค่าทางสถิติ การเขียนกราฟไปแบบต่าง ๆ หรือการอธิบายแล้วสรุปผล

5.10 การตั้งสมมติฐาน เป็นการคาดเดาหรือคาดการณ์โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับสาเหตุหรือผลที่จะเกิดขึ้น แล้วทดสอบว่าสมมติฐานใดถูกต้องที่สุด โดยการสังเกต การหรือศึกษาเพิ่มเติมเพื่อส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหรือตั้งสมมติฐานใหม่

6. การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

บลูม (Bloom) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 149-154) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ เหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนั้นยังมีส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันโดยอาศัยหลักการใด จะเห็นว่าสมรรถภาพด้านการวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุ และผลมาเกี่ยวข้องกันเสมอ การวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณา การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบ่งแยกย่อยออกเป็น 3 ประเภท คือ

6.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Elements) เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่อยู่นั้นอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล เหตุผลใดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น สิ่งใดที่ขาดเสียมิได้ สอนแบบใดผู้เรียนจึงอยากเรียนมากกว่าวิธีสอนอื่น ๆ ที่มีอยู่

6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นความสามารถในการค้นหาว่าความสำคัญย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ต่างติดต่อกันเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์อาจจะถามความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องกับเหตุ เนื้อเรื่องกับผล เหตุกับผล ตัวอย่างคำถาม เช่น เพราะเหตุใดรุ่งจึงโค้งตามแนวโค้งของโลก เหตุใดคนตกใจมากจึงมักเป็นลม

6.3 วิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) เป็น

ความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวนั้นว่ายึดหลักการใด มีเทคนิคการเขียนอย่างไรจึงชวนให้คนอ่านมีมโนภาพหรือยึดหลักปรัชญาใด อาศัยหลักการใดเป็นสื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจคำถามวิเคราะห์หลักการมักมีคำลงท้ายว่า...ยึดหลักการใด...มีหลักการใดอยู่เสมอ ตัวอย่างคำถามประเภทวิเคราะห์หลักการ เช่น รดยนต์วังได้โดยอาศัยหลักการใด

สมนึก กัททิษฐี (2546 : 144-147) กล่าวว่า การวัดการคิดวิเคราะห์ เป็นการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อใคร่ตรง การแยกแยะพิจารณารายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๆ ว่ามีชิ้นส่วนใดสำคัญที่สุด ของชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กันมากที่สุด และชิ้นส่วนเหล่านั้นอยู่รวมกันได้หรือทำงานได้เพราะอาศัยหลักการใด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาหรือจำแนกว่า ชิ้นส่วนใด เรื่องใด เหตุการณ์ใด ตอนใด สำคัญที่สุด หรือหาจุดเด่น จุดประสงค์สำคัญสิ่งที่ซ่อนเร้น
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญของเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ว่าสองชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กัน รวมถึงข้อสอบอุปมาอุปมัย
3. การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การให้พิจารณาชิ้นส่วน หรือส่วนปลีกย่อยต่างๆ ว่าทำงานหรือเกาะยึดกัน ได้ หรือคงสภาพเช่นนั้น ได้เพราะใช้หลักการใดเป็นแกนกลาง จึงถามโครงสร้างหรือหลัก หรืออวัชการที่ยึดถือ

จากการศึกษาการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปได้ว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะของสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยการวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ

7. ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์นั้นมีประโยชน์หลายประการซึ่งวิช สุธารัตน์ (2547 : 135) สรุปประโยชน์ของการคิด ได้ดังนี้

- 7.1 สามารถปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและเหตุผล และได้งานที่มีประสิทธิภาพ
- 7.2 สามารถประเมินงาน โดยใช้กฎเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล
- 7.3 สามารถประเมินตนเองอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างดีอีกด้วย
- 7.4 ช่วยสามารถแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
- 7.5 ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน ค้นหาความรู้ ทฤษฎี หลักการตั้งข้อสันนิษฐาน ตีความหมาย ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ดี

7.6 ช่วยให้ผู้คิดมีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง จนถึงขั้นมีความสามารถเป็นนายของภาษาได้

7.7 ช่วยให้เกิดปัญญา คิดได้อย่างชัดเจน คิดได้อย่างถูกต้อง คิดอย่างกว้าง คิดอย่างลึก และคิดอย่างสมเหตุสมผล

7.8 ช่วยให้เกิดปัญญา มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเมตตา และมีบุคลิกภาพในทางสร้างประโยชน์ต่อสังคม

7.9 ช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ในสถานการณ์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคสารสนเทศและเทคโนโลยี

นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547 : 9) ยังกล่าวว่า การวิเคราะห์มีประโยชน์อย่างมากทั้งในระดับบุคคล องค์กร หรือระดับประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ การวิเคราะห์นั้นมีประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้

1. ในการวิจัย การวิเคราะห์ถือว่าเป็นหัวใจหลักของงานวิจัย เกี่ยวกับการหาความสัมพันธ์ การหาเหตุและผลในการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพยายามเอาความแตกต่างในตัวแปรอิสระ ไปอธิบายตัวแปรตาม เพื่อจะสูงนี้สมมติฐานว่าเป็นจริงตามนั้นหรือไม่
2. การวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ช่วยให้เราเข้าใจสาเหตุที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่จะตามมา และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การเตรียมการป้องกัน การวางแผนนโยบายและการวางกลยุทธ์เพื่อโอกาสที่ดีกว่าในอนาคต
3. การวิเคราะห์ข่าว ทำให้ทราบเบื้องต้น เบื้องหลังของเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้น ไม่เพียงรับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเท่านั้น แต่ทราบว่าเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จะส่งผลกระทบต่อไปอย่างไร และต้องป้องกันหรือวางแผนอย่างไร
4. การวิเคราะห์คนจะทำให้เข้าใจว่า เหตุใดคน ๆ นั้นจึงแสดงออกเช่นนี้ อะไรเป็นมูลเหตุจูงใจ ถ้ามูลเหตุเปลี่ยนพฤติกรรมของคน ๆ นั้นจะเปลี่ยนไปหรือไม่
5. การวิเคราะห์วัตถุ สสารต่าง ๆ ทำให้ทราบว่าสิ่งนั้นประกอบด้วยอะไรวางแต่ละส่วนทำงานประสานเชื่อมโยงกันอย่างไร การรู้โครงสร้างและส่วนประกอบทำให้นักวิทยาศาสตร์สามารถนำสารที่สกัดออกมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้นานัปการ
6. การวิเคราะห์ข้อความ (Statement) คำกล่าวใด ๆ สามารถพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างข้ออ้างและข้อสรุป หลักฐานที่นำมากล่าวอ้าง วินิจฉัยแรงจูงใจหรือเหตุผลที่นำมากล่าวอ้างจะช่วยให้ค้นพบความถูกต้องหรือผิดพลาดของข้ออ้างนั้น

จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ต่อบุคคลอย่างหาค่ามิได้ ตั้งแต่ช่วยให้บุคคลมีหลักการ มีเหตุผล ทำงานทุกอย่างด้วยการมีเป้าหมาย มีความคิดทุกขั้นตอนที่ชัดเจน เกิดปัญญา สร้างเสริมและพัฒนาความสามารถทางภาษา และเพิ่มพูนศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานเป็นอย่างดี

ความคิดนั้นเป็นกระบวนการที่มนุษย์ใช้สมองในการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์คือการแยกส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ โดยแต่ละคนจะมีศักยภาพในการใช้ความคิดวิเคราะห์ไม่เท่ากัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ควรมุ่งเน้นการกระตุ้นความคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดวิเคราะห์มาใช้ได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้วิจัยจึงมีได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

8. ปัญหาการคิดวิเคราะห์

กรมวิชาการ (2546 : 4) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยว่า นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ สรุปความรู้ วิเคราะห์ แยกแยะเหตุผล และเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากสิ่งที่รับรู้ได้ เนื่องจากขาดทักษะในการอ่านคิดวิเคราะห์ เพราะการอ่านคิดวิเคราะห์ เป็นการอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญาและความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่านฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่าน รู้จักแสดงความคิดเห็น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดเป็น มีความรู้กว้างขวาง และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา เพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเองการถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาได้จำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบกับคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และนำไปพัฒนาความสามารถของตน ทำให้เกิดความรอบรู้จริง สามารถนำความรู้จากสิ่งที่ได้อ่านมาใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและชีวิตครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 41) ได้กล่าวถึงสภาพการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยว่าผู้สอนยังขาดทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นผลให้ผู้เรียนในทุกระดับชั้นทั่วประเทศขาดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์จะเห็นได้จากผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่

เรื่องลอง จิรชีวีวงศ์ (2551 : 1) ได้กล่าวถึงปัญหาการคิดวิเคราะห์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยว่า นักเรียนไม่สามารถคิดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ไม่สามารถคิด ไม่สามารถวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านได้ สาเหตุ คือ นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง นักเรียนวิเคราะห์ไม่เป็น นักเรียนขาดการเอาใจใส่การเรียน

สรุป ปัญหาการคิดวิเคราะห์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย พบว่า นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ ไม่สามารถคิดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ไม่สามารถคิด ไม่สามารถวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านได้ ไม่สามารถสรุปความรู้ วิเคราะห์ แยกแยะเหตุผล และเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากสิ่งที่รับรู้ได้ เนื่องจากขาดทักษะในการอ่านคิดวิเคราะห์ สาเหตุ คือ นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง นักเรียนวิเคราะห์ไม่เป็น นักเรียนขาดการเอาใจใส่การเรียน และผู้สอนยังขาดทักษะกระบวนการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

1. ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก เป็นสื่อการสอนประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ส่งเสริมให้เด็ก ได้ใช้ในการอ่านและเรียนรู้เนื้อหาสาระ ที่มุ่งให้ความรู้ ความเพลิดเพลินอย่างใดอย่างหนึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านและให้ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็กไว้หลายท่านดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2520 : 30) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือส่งเสริมให้รักการอ่านให้คงอยู่ต่อไปมีเนื้อหาไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีงาม ให้มีความรู้ มีคติอันมีสาระประโยชน์ตามวัยของผู้อ่าน เรียบเรียงเป็นเรื่องสนุกสนาน ให้ความบันเทิงตอบสนองความต้องการของเด็ก อันจะเป็นการเร่งเร้าให้สนใจอยากอ่านมากขึ้น

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2523 : 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่าหนังสือเป็นสื่อช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้กว้างขวาง ฉลาด รอบรู้ เสริมสร้างจินตนาการ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หนังสือจะเป็นอุปกรณ์การเรียนที่ดีที่สุดในและนอกห้องเรียน และทั้งนี้เมื่อเวลาที่เด็กจบการศึกษาออกไปแล้ว การอ่านหนังสือนั้นนอกจากจะเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความสามารถทางสติปัญญาให้กับเด็กแล้ว ยังทำให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย

สนิท สัตโยภาส (2525 : 23) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่ช่วยเสริมการเรียนรู้การสอนกลุ่มทักษะวิชาภาษาไทยให้ผู้เรียนได้อ่านเพิ่มเติมนอกจากหนังสือเรียนภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เกิดทักษะในการอ่านมากยิ่งขึ้น อันเป็นการช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้คงทนต่อไปด้วย หนังสือส่งเสริมการอ่านนี้ เป็นหนังสือสำหรับเด็กประเภทต่าง ๆ เช่น สารคดี นิทาน นวนิยาย ชีวิตประวัติ ตำนาน ฯลฯ ซึ่งมีเนื้อหาสาระไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ทั้งยังให้ความบันเทิง ความรู้ ความดี ที่มีคติ สาระประโยชน์ต่อผู้อ่านเป็นอย่างดี รูปแบบการแต่ง การใช้ภาษา การให้ภาพประกอบ ก็เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 61 - 62) ได้กล่าวถึงหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือภาพสำหรับเด็ก โดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

1. มีภาพประกอบเนื้อหา โดยเฉพาะหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กจะต้องมีภาพทุกหน้า สี และขนาดของภาพจะต้องเหมาะสมกับวัย และจิตวิทยาของเด็ก
2. การเขียนตัวอักษร ลักษณะของตัวอักษรต้อง เป็นไปตามรูปแบบที่ถูกต้องและอ่านง่าย ขนาดและสี เหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. ความยาวของเรื่อง ที่นิยมเขียนกันโดยทั่วไป คือ 16-24 หน้า ในแต่ละหน้าไม่ควรมียาวความยาวมากนัก เพราะความสนใจของเด็กจะมีในระยะสั้น ๆ ถ้ายาวมากเกินไป เด็กจะเบื่อ

นอกจากนั้น ณรงค์ ทองปาน (2526 : 62) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า หนังสือสำหรับเด็ก เป็นหนังสือที่มีภาพประกอบมากกว่าหนังสือธรรมดา ภาพประกอบจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเร้าความสนใจให้เด็กติดตามอ่านเนื้อเรื่อง โดยเฉพาะภาพหน้าปกจะดึงดูดความสนใจให้เด็กหยิบอ่านและติดตามเนื้อหาภายในเล่มเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้เขียนควรทราบว่าเด็กชอบภาพชนิดใด เมื่อเขียนหนังสือจะได้ภาพวาดประกอบได้ถูกใจเด็ก เด็กส่วนใหญ่จะชอบภาพในลักษณะดังนี้

1. ภาพที่มีลักษณะง่าย ไม่ซับซ้อน
2. ภาพที่แสดงการกระทำ
3. ชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
4. ชอบภาพใหญ่มากกว่าภาพเล็ก
5. ชอบภาพประกอบมาก มากกว่าภาพประกอบน้อย
6. ชอบภาพที่ตรงกับคำบรรยาย

ปราณี เชียงทอง (2527 : 6) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสือสำหรับเด็กว่ามีบทบาทและอิทธิพลต่อผู้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กเล่มนั้น ๆ เพราะมีเนื้อหาสาระตรงกับความสนใจของ

เด็ก และเป็นหนังสือที่มีรูปเล่มสวยงามสะดุดตาไม่ว่าจะเป็นหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือหนังสือสารคดีก็ตาม

ถวัลย์ มาศจรัส (2535 : 29-30) ได้กล่าวว่า ภาพประกอบเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็ก มีบทบาทสำคัญมากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ นักเรียนอนุบาลชอบภาพประดิษฐ์เรขาคณิตแบบการ์ตูน ชอบภาพง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดซับซ้อน แต่ต้องการภาพที่มีชีวิตชีวา

ถวัลย์ มาศจรัส (2540 : 11) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมทักษะการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ค่อยขัดต่อประเพณี วัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา และบันเทิง ซึ่งอาจจะเป็นหนังสือ นิทาน สารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นให้เด็กได้อ่านเพื่อความรู้ ความบันเทิง มีทั้งภาพและเนื้อหาแฝงไว้ด้วยข้อคิดต่าง ๆ คุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ภายในเนื้อหา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ผูกกิจกรรมรยาทในการอ่านหนังสือ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับนักการศึกษาที่ได้แสดงทัศนะไว้ ทั้งยังเชื่อว่า หนังสือสำหรับส่งเสริมการอ่านเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญ สามารถสื่อความหมายต่าง ๆ ได้ดี ช่วยพัฒนาความคิดของเด็กได้อย่างกว้างขวางและช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้และความเพลิดเพลิน ทั้งช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดี และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 2) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

- 2.1 เพื่อเพิ่มการรับรู้ของเด็ก
- 2.2 เพื่อให้ความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลิน
- 2.3 เพื่อส่งเสริมการอ่านและความเข้าใจภาษา
- 2.4 เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก
- 2.5 เพื่อส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 2.6 เพื่อปลูกฝังทัศนคติและแนวทางคติธรรม

2.7 เพื่อช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นและได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก พอสรุปได้ดังนี้ เพื่อส่งเสริมนิสัย รักการอ่าน เพื่อเสริมสร้างให้เด็กรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดี เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและการกระทำที่ดี เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ

3. ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี

บันลือ พุกกะวัน (2521 : 83 - 88) ได้เสนอหลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ 7 ด้าน แต่ละด้านมีรายละเอียดชัดเจน

3.1 ลักษณะรูปเล่ม

- 3.1.1 การเขียนเล่ม เข้าปก ควรมั่นคงทนต่อการใช้
- 3.1.2 การจัดหน้าในต้องกระจ่างชัด มีช่องว่างเว้นดูสวยงาม
- 3.1.3 ความผิดพลาดด้านการพิมพ์ต้องไม่มีเลย

3.2 ลักษณะของหนังสือ

- 3.2.1 ต้องมีภาพประกอบเพื่อล่อให้สนใจ
- 3.2.2 ต้องมีสีสันสวยงาม
- 3.2.3 การวางโครงเรื่อง
 - 1) ต้องคิดต่อสืบเนื่องเป็นเรื่องราว ชวนให้ผู้อ่านติดตามเรื่อง
 - 2) โครงเรื่องต้องมีเหตุผล
 - 3) เรื่องราวที่อ่านแล้วต้องเข้าใจนึกตามเรื่องได้
 - 4) สิ่งที่อ่านนั้นบ่งบอกความรู้สึกเกิดอารมณ์ร่วม
 - 5) ปมของเรื่องควรมีเรื่องคลกขบขันและความร่าเริงสอดคล้อง

3.4 การใช้ภาษา

- 3.4.1 ระดับของภาษาเหมาะสมกับวัย
- 3.4.2 เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม
- 3.4.3 ตรงกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร
- 3.4.4 สอดแทรกอารมณ์ขัน

3.5 ภาพ

- 3.5.1 บอกเนื้อเรื่อง อธิบายเรื่อง ได้แจ่มชัด

- 3.5.2 การวางภาพเป็นไปในลักษณะสวยงาม มีช่องว่าง
- 3.5.3 แสดงอาการเคลื่อนไหวเข้ากับเนื้อเรื่อง
- 3.5.4 ควรเป็นภาพสีจะชวนให้สนใจมากขึ้น
- 3.6 เนื้อเรื่อง
 - 3.6.1 วางจุดมุ่งหมายจะให้อะไรกับผู้อ่าน
 - 3.6.2 ให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดจากเรื่องและตัวละคร
 - 3.6.3 ประโยชน์ที่ได้รับแฝงคุณธรรม
- 3.7 ข้อควรระวังเพิ่มเติม
 - 3.7.1 โครงเรื่องเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 3.7.2 สนองความต้องการของเด็ก
 - 3.7.3 เป็นเรื่องราวกระตุ้นอารมณ์ ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อผู้อ่าน
 - 3.7.4 เป็นเรื่องราวที่มีความคลล สอดแทรกอารมณ์ขัน
 - 3.7.5 ภาพกับเนื้อเรื่องมีความตรงกัน
 - 3.7.6 พยายามใช้ภาษาเข้าใจง่ายได้ประโยชน์กว้างขวางต่อการอ่าน
 - 3.7.7 มีการซ้ำคำ และจังหวะเพียงพอเพื่อช่วยเสริมให้อ่าน
 - 3.7.8 ลักษณะของตัวละครมีบุคลิกประจำให้เป็นที่จดสนใจ
 - 3.7.9 อ่านแล้วเข้าใจ จัดกิจกรรมประกอบง่าย

สุพัตรา ชุมเกตุ (2524 : 2 - 3) มีความเห็นใกล้เคียงกันและได้ระบุไว้ว่า หนังสือที่ดีสำหรับเด็ก ควรมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม
 - 1.1 รูปเล่มสวย ประณีต
 - 1.2 ภาพปกและภาพในเล่มต้องสีสวย
 - 1.3 กระดาษที่ใช้ควรเป็นกระดาษดีไม่ฉีกง่าย
 - 1.4 การเย็บเล่มต้องคงทน
2. เนื้อเรื่อง
 - 2.1 สนุกตื่นเต้นและจบลงตามแบบฉบับทำดีได้ดี
 - 2.2 สอดแทรกสิ่งที่ต้องการสอนลงไปในเรื่อง
 - 2.3 เรื่องต้องไม่ยาวมาก
 - 2.4 ตัวละครมีน้อยและชื่อตัวละครจำง่าย

3. สำนวนภาษา

3.1 ใช้ภาษาง่ายๆ เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 ไม่ควรใช้ศัพท์สแลง

4. วิธีเสนอเรื่อง

4.1 ต้องมีภาพประกอบเรื่องมาก ๆ

4.2 เรื่องและภาพประกอบอยู่ในหน้าเดียวกัน

4.3 การตั้งชื่อเรื่องควรมีความน่าสนใจ

4.4 ชื่อเรื่องกับเนื้อเรื่องต้องสัมพันธ์กัน

5. ภาพประกอบ

5.1 เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ

5.2 ภาพต้องมีชีวิตชีวา

ปราวณี เชียงทอง (2527 : 7 - 8) ได้กำหนดลักษณะเด่นของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กไว้ 5 ด้าน พร้อมกับอธิบายแต่ละด้านเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง

1.1 เป็นเรื่องสนุกให้ความเพลิดเพลิน

1.2 ส่งเสริมจินตนาการ

1.3 ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ

1.4 สนองอารมณ์ที่ปรารถนา

1.5 ส่งเสริมความรู้

2. โครงเรื่อง

2.1 ไม่ซับซ้อน

2.2 มีแนวคิดของเรื่องเด่นชัด

2.3 เรื่องกระชับไม่เยิ่นเย้อ

2.4 เนื้อเรื่องไม่ยาวนัก และเป็นเรื่องที่เด็กสามารถเข้าใจได้

3. สำนวนภาษา

3.1 เป็นภาษาง่ายตรงไปตรงมา เด็กสามารถทำความเข้าใจได้

3.2 มีคำบรรยายเท่าที่จำเป็น ส่วนใหญ่เด็กจะพอใจติดตามเรื่องจาก

ภาพประกอบมากกว่าอ่านคำบรรยาย

4. ภาพประกอบ

4.1 เด็กชอบอ่านด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ

4.2 ควรเป็นภาพที่มีความเคลื่อนไหว

4.3 ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้

5. รูปเล่ม

5.1 มีขนาดกะทัดรัด เหมาะมือเด็ก

5.2 ทนทานต่อการจับต้อง

5.3 กระดาษมีคุณภาพดี

5.4 ตัวหนังสือขนาดใหญ่ ข้อความไม่ยาวเกินไป

ประนอม พังงา (2529 : 19) ได้เสนอความเห็น ว่า ถ้าต้องเลือกหนังสือที่ดีสำหรับเด็กควรมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ภาพประกอบเด่นชัด เรื่องดี
2. มีหลายเรื่อง หลายรส ทั้งให้ความรู้และความเพลิดเพลิน
3. ลักษณะของเล่มเชิญชวนให้หยิบอ่าน
4. ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (ภิญญาพร นิตยประภา. 2534 : 17 ; อ้างอิงมาจาก สุชาติ สวัสดิ์ศรี. 2533 : 20-21) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

1. ให้ข่าวสารแก่เด็ก
2. อธิบายข่าวสารนั้นเป็นอย่างไร
3. พัฒนาค่านิยมและพัฒนาทัศนคติบางอย่าง เช่น ปลูกฝังความดี

ความไม่เห็นแก่ตัวความยุติธรรม

4. ส่งเสริมความเข้าใจตัวเอง ให้เด็กเข้าใจตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

5. ต้องให้เด็กรับรู้บางสิ่งบางอย่างที่ดี ที่มีอยู่ในหนังสือ
6. สร้างความสำนึกและกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกตื่นตัวในบางสิ่งบางอย่างที่ดี
7. กระตุ้นจินตนาการ
8. ให้แรงบันดาลใจซึ่งจะทำให้เด็กไปสานต่อ

ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีสามารถสรุปได้กว้าง ๆ คือ เนื้อหาต้องมีความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และความสนใจของเด็ก ต้องมีแก่นของเรื่องหรือวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เนื้อหาจะต้องมีรูปแบบการเขียนที่ชัดเจน สำนวนภาษาและประโยคที่จะนำมาเขียนต้องเป็นสำนวนภาษาง่าย ๆ อ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายได้ เรื่องสำหรับเด็กต้องสั้นกว่า

ของผู้ใหญ่ จัดทำภาพประกอบได้อย่างเหมาะสมตามความสนใจและพัฒนาการของเด็ก ขนาดตัวหนังสือและขนาดของรูปเล่มควรเหมาะสมกับวัยของเด็กเค้าโครงเรื่องสำหรับเด็กง่ายกว่าเรื่องของผู้ใหญ่ และเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก เน้นในด้านบทบาทการกระทำของตัวละครมากกว่าความรู้ที่ลึกซึ้ง ทัวเอกของเรื่องมักจะเป็นคนหรือสัตว์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านให้มีเนื้อหา กิจกรรม ภาพประกอบ เหมาะสมกับช่วงวัยการพัฒนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ส่วนประกอบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หทัย ตันหยง (2529 : 31) กล่าวถึงส่วนประกอบหรือรูปเล่มของหนังสือจากแบบสากลนิยม โดยสรุปดังนี้

4.1 ส่วนนอกของหนังสือ

- 4.1.1 ปก คือ ส่วนนอกของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ปกหลัง
- 4.1.2 ปกใน หรือ บักรอง
- 4.1.3 หน้าลิขสิทธิ์
- 4.1.4 หน้าอุทิศ
- 4.1.5 คำนิยาม
- 4.1.6 คำนำ
- 4.1.7 หน้าแสดงรายละเอียดการแก้คำผิด
- 4.1.8 สารบัญ
- 4.1.9 บรรณานุกรม
- 4.1.10 ครอบ

4.2 ส่วนในของหนังสือ

- 4.2.1 บทนำ
- 4.2.2 บทเนื้อเรื่อง
- 4.2.3 ปัจฉิมบท
- 4.2.4 ภาคผนวก
- 4.2.5 เฉ็งอรรด
- 4.2.6 ภาพบรรยาย
- 4.2.7 ตารางสถิติ แผนผัง แผนภูมิ ฯลฯ
- 4.2.8 หมายเลขหน้าหนังสือ

ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับนักการศึกษา คือ ททัย ดันหยง (2529 : 31) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนนอกของหนังสือและส่วนในของหนังสือ

5. ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การแบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็กสามารถแบ่งได้หลายวิธีตามเกณฑ์ต่างกันไป คือ แบ่งตามเกณฑ์อายุ แบ่งตามเกณฑ์ชั้นเรียนและแบ่งตามลักษณะของเนื้อเรื่องในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอการแบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านตามลักษณะเนื้อเรื่องซึ่ง สุพัตรา ชุมเกตุ (2524 : 75) ได้แบ่งหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทบทกลอน, ประเภทนิทานต่าง ๆ, ประเภทการ์ตูนสำหรับเด็ก, ประเภทนิยายสำหรับเด็ก, ประเภทสารคดีสำหรับเด็ก และนิตยสารสำหรับเด็ก ส่วน ปราณี เชียงทอง (2527 : 87) ได้แบ่งประเภทของหนังสือ ส่งเสริมการอ่านหรือหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ 9 ประเภท คือ หนังสือภาพ, บทเห่กล่อม บทเด็กเล่นและบทกลอน, หนังสือนิทาน, นวนิยายสำหรับเด็ก, หนังสือสารคดี, หนังสืออ้างอิง, หนังสือแบบเรียน, หนังสืออ่านเพิ่มเติม, และวารสารและหนังสือพิมพ์

ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี เชียงทอง ซึ่งได้แบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ 9 ประเภท คือ หนังสือภาพ บทเห่กล่อม บทเด็กเล่นและบทกลอน หนังสือนิทาน นวนิยายสำหรับเด็ก หนังสือสารคดี หนังสืออ้างอิง หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม และวารสารและหนังสือพิมพ์ เพราะแบ่งได้หลากหลายประเภทครอบคลุมทั่วไป ซึ่งหนังสือส่งเสริมการอ่านของผู้วิจัยเป็นประเภทหนังสือนิทาน

6. ขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 179) ได้เสนอแนะแนวคิด กระบวนการ หรือขั้นตอน ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป
- ขั้นที่ 2 วิเคราะห์และกำหนดคุณสมบัติของผู้อ่านเป็นเป้าหมาย
- ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระ
- ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- ขั้นที่ 5 กำหนดรูปแบบและวิธีประเมินความเข้าใจ
- ขั้นที่ 6 กำหนดวิธีการและแนวทางในการนำเสนอเนื้อหา

- ชั้นที่ 7 กำหนดแหล่งข้อมูลสนับสนุนการขรร่างต้นฉบับ
- ชั้นที่ 8 ขรร่างต้นฉบับ
- ชั้นที่ 9 ทดสอบต้นฉบับ
- ชั้นที่ 10 ปรับปรุงต้นฉบับ

จินตนา ไบกาชุยี (2542 : 31) ได้ให้แนวทางและขั้นตอนในการสร้างหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. สร้างแกนของเรื่อง หรือสาระสำคัญ หรือแนวคิด เป็นแก่นของเรื่อง เป็นแนวทางในการเขียนเรื่อง
2. ผู้รู้เรื่องหรือเค้าโครงเรื่องขึ้นให้สอดคล้องกับแก่นของเรื่องจากแหล่งที่มาต่างๆ เช่น
 3. จากเรื่องจริง ข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ
 4. จากประสบการณ์ต่าง ๆ ก็สามารถนำมาสร้างเรื่องได้
 5. จากนิทานพื้นบ้าน
 6. เรื่องจากจินตนาการ สามารถคิดสร้างสรรค์ ยกมาเขียนโครงเรื่องให้
- สนุกสนาน
7. สร้างเรื่องย่อ โดยนำแก่นของเรื่องมาใส่ตัวละคร บรรยากาศ ฉาก สถานที่ ภาพพจน์โดยรวม
8. นำเรื่องที่ย่อได้ มาขยายใส่รายละเอียดอื่น ๆ เช่น บทสนทนา ถ้อยคำ ภาษารายละเอียดต่าง ๆ
9. นำเรื่องที่ขยายให้ละเอียดแล้วนั้นมาแบ่งเป็นตอนหรือเป็นหน้า หน้าแรกควรเป็นฉากควรเป็นฉากดำเนินเรื่อง หน้าสุดท้ายควรเป็นฉากสรุป
10. วาดภาพประกอบ นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะภาพจะเป็นส่วนประกอบและจะช่วยปรุงแต่งให้หนังสือมีรสชาติหน้าอ่าน ผู้วาดภาพจะต้องรู้จิตวิทยาของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเด็กอ่านหนังสือจากภาพก่อนอันดับแรก สายตาของเด็กจะตกลงบนส่วนของหน้ากระดาษก่อน เด็กจะชอบภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง
11. การเขียนตัวอักษร ควรเขียนด้วยตัวบรรจง สวยงาม เขียนถูกหลักการใช้ภาษาไทย เว้นวรรค ย่อหน้าให้เหมาะสม ไม่ตัดคำ ขนาดตัวอักษรให้พอเหมาะกับวัยของเด็ก ไม่เขียนตัวเล็กเกินไป

สรุป ชั้นตอนสำคัญของขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ ชั้นที่หนึ่ง สร้างแก่นของเรื่อง หรือสาระสำคัญ หรือแนวคิด เป็นแก่นของเรื่อง เป็นแนวทางในการเขียน ชั้นที่สอง ผูกเรื่องขึ้นให้สอดคล้องกับแก่นของเรื่องจากแหล่งที่มาต่าง ๆ

7. ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

กฎหมายพร นิติยะประภา (2534 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังนี้

7.1 หนังสือเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เพราะว่าการอ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวางเกิดจินตนาการมีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเชาว์ปัญญาและไหวพริบดี

7.2 หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางค้ำร่างกาย จิตใจและสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญาและอารมณ์ได้อย่างดี

7.3 หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงาช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกว่ามีเพื่อนคอย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูณห์ เพชรมณี (2523 : 147 - 148) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังต่อไปนี้

7.3.1 เพื่อช่วยให้เด็กได้รับรู้ หมายความว่า ต้องการให้เด็กได้ทราบหรือเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกินวิสัยของเด็กจะฟังทราบหรือเข้าใจ อันเป็นหนทางให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งอื่นต่อไปอย่างดั่งแท้

7.3.2 เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง ความเบิกบาน รื่นเริง และยินดี อันจะส่งผลให้เด็กรื่นเริง แจ่มใส มีสุขภาพจิตดี

7.3.3 เพื่อช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์หมายความว่า ต้องการให้เด็กเกิดความคิดอันกว้างไกลและสามารถคิดสร้างสรรค์ หรือผูกหรือประดิษฐ์ใหม่หรือสังเคราะห์ความคิดใหม่ขึ้นได้ ภายหลังที่ได้อ่านหนังสือนั้น ในช่วงเวลาหนึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ย่อมจะบังเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและสังคมในอนาคตได้อเนกอนันต์

7.3.4 เพื่อช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีหรือค่านิยมอันดี หมายความว่า ต้องการให้เด็กเกิดความคิดหรือแนวนิยมนที่สอดคล้องกับสังคมได้อย่างเป็นสุข

7.3.5 เพื่อช่วยให้เกิดนิสัยรักการอ่าน หมายความว่า ต้องการให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากอ่านหนังสือจนเป็นนิสัย อันจะยังผลให้การพัฒนาทั้งในส่วนบุคคลและสังคมเจริญรุดหน้าไปได้รวดเร็ว

7.3.6 เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา หมายความว่า หนังสือสำหรับเด็กย่อมมีผลในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาของเด็กอยู่มากอันจะยังผลให้เด็กมีทักษะทั้งด้านการพูด ฟัง อ่าน และเขียนมากขึ้นและเร็วขึ้น

7.3.7 เพื่อทดแทนสิ่งที่เด็กไม่มีหรือบกพร่องไป หมายความว่า หนังสือสำหรับเด็กมีผลในทางทำให้เด็กเกิดความอึดใจได้ในกรณีที่เด็กขาดหรือบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. เป็นสื่อขยายการรับรู้ของเด็ก และช่วยพัฒนาความรู้ ความคิดให้แตกฉานออกไป
2. เป็นอุปกรณ์ต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่เด็กสามารถใช้แสวงหาความรู้ได้
3. เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างพ่อ แม่ ลูก และช่วยในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. ให้ข่าวสารพร้อมการอธิบาย การพัฒนาเจตคติ และค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ขยายการรับรู้ สร้างความสำนึกและตื่นตัวอยู่เสมอ ให้ความบันเทิง กระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่ม ให้ความคล้อยที่จะไปรู้
5. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจและความอบอุ่น จากผลสำเร็จของตัวละครที่อ่านและบรรยากาศในการดำเนินเรื่อง
6. ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ มีนิสัยรักการอ่าน
7. ช่วยส่งเสริมจินตนาการ ให้คิดก้าวไกลไปกว่าสภาพที่เคยพบเห็น โดยนึกวาดภาพไว้ว่า เรื่องควรจะเป็นอย่างไรต่อไป
8. ให้ความสนุกเพลิดเพลิน
9. ช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่อง แยกฉาน
10. แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงของชีวิต ช่วยให้เด็กสามารถเผชิญโลกได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง
11. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กรุ่นใหม่ของสังคม
12. สนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น ช่วยให้สามารถหาคำตอบได้ด้วยตนเองจากการอ่านจากเรื่องที่ตนต้องการรู้
13. ทดแทนความต้องการของเด็กที่ขาดไป เช่น ความอยากมีเพื่อนของเด็กที่เป็นลูกโทน หรือเด็กที่ไม่มีโอกาสได้ออกไปเล่นกับเพื่อน หนังสือจะพาเด็กไปสู่โลกที่เป็นลูกโทน หรือเด็กที่ไม่มีโอกาสได้ออกไปเล่นกับเพื่อน หนังสือจะพาเด็กไปสู่โลกที่

สนุกสนานตื่นเต้นทำให้ลืมความเหงาได้เป็นครั้งคราว

สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับส่งเสริมการอ่านเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญ สามารถสื่อความหมายต่าง ๆ ได้ดี ช่วยพัฒนาความคิดของเด็กได้อย่างกว้างขวาง ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเขาว์ปัญญาและไหวพริบดี และช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้และความเพลิดเพลิน ทั้งช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดี และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กด้วย และจะสามารถแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 53) ให้ความหมายของแบบทดสอบว่า หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอิงเกณฑ์ และแบบทดสอบอิงกลุ่ม

สมนึก กัทฑิยชนี (2546 : 73) ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว

ไพศาล หวังพานิช (นิตยา เตโช. 2547 : 46 ; อ้างอิงมาจาก ไพศาล หวังพานิช. 2526 : 89) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด

อรมณ เพชรชื่น (นิตยา เตโช. 2547 : 46 ; อ้างอิงมาจาก ออรมณ เพชรชื่น. 2527 : 46-47) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ แต่คนส่วนมากเข้าใจว่าผลสัมฤทธิ์เกิดจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียนและมองในแง่ความรู้

ความสามารถทางสมองเท่านั้น ความจริงแล้วความรู้สึก คำนิยม และจริยธรรมต่าง ๆ ก็เป็นผลจากการฝึกสอน ซึ่งก็นับเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548 : 29–32) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง หลังจากเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้ว ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากขึ้นเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดค่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนมากขึ้นเพียงใด เป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพของสมอง ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการฝึกฝนอบรม ในช่วงที่ผ่านมาและในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอนดังนี้ (อรนุช ศรีสะอาด. 2546 : 137)

2.1 การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)

2.2 การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

3. ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิภา ศรีไพโรจน์ (สุภสิริ โสมาเกต. 2544 : 62 ; อ้างอิงมาจากนิภา ศรีไพโรจน์. 2539 : 4) ให้ความหมายของแบบทดสอบ (Test) ไว้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการศึกษามีลักษณะเป็นชุดของคำถามหรืองานชุดใด ๆ ที่สร้างขึ้น เพื่อนำไปเฝ้าผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองออกมา ซึ่งพฤติกรรมนั้นจะต้องสังเกตและวัดได้ว่ามีปริมาณหรือจำนวนเท่าใด

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2540 : 14) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้ครูสามารถตัดสินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพราะเป็นวิธีการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความอิสระได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ เมื่อเทียบกับกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ใช้ในโรงเรียน มุ่งวัดความรู้ในแต่ละวิชาและทักษะต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์พื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอันเป็นข้อมูลที่ได้รับสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล
2. เพื่อเป็นการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกันโดยธรรมชาติ

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 50) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้เนื้อหาสาระ และตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันศึกษาต่าง ๆ อาจจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์ สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบ มีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์ เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้
2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่ง อ่อน ได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบ ในแบบทดสอบประเภทนี้การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพ ความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

สมนึก กัททิษณี (2546 : 73) ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ผ่านมาแล้ว

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอบ

4. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 56-58) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ ขั้นแรกสุดจะต้องทำการวิเคราะห์หัววิชา หรือหัวข้อที่จะสร้างข้อสอบวัดนั้นมีจุดประสงค์ของการสอนหรือจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาว่ามีโครงสร้างอย่างไร จะเขียนหัวข้อใหญ่หัวข้อย่อยทุกหัวข้อ พิจารณาความเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเหล่านั้น จากนั้นก็จัดทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบหรือที่เรียกว่า ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ตารางนี้มี 2 มิติ คือด้านเนื้อหา กับด้านสมรรถภาพที่ต้องการวัดและพิจารณาว่าจะออกข้อสอบทั้งหมดกี่ข้อเขียนจำนวนข้อลงในช่องรวมช่องสุดท้าย จากนั้นพิจารณาว่า หัวข้อเรื่องใดสำคัญมากน้อย เขียนลำดับความสำคัญลงไป แล้วกำหนดจำนวนข้อสอบที่จะวัดในแต่ละหัวข้อตามอันดับความสำคัญ จากนั้นกำหนดจำนวนข้อในแต่ละช่อง จำนวนข้อสอบที่จะวัดในแต่ละช่องขึ้นอยู่กับว่าเรื่องนั้นต้องการให้เกิดสมรรถภาพด้านใดมากน้อยกว่ากัน

4.2 กำหนดรูปแบบของข้อคำถาม และศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ ทำการพิจารณาและตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามรูปแบบใด ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ หลักการเขียนข้อคำถาม สมรรถภาพต่าง ๆ ศึกษาเทคโนโลยีในการเขียนข้อสอบเพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการเขียนข้อสอบ

4.3 เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบ ใช้ตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบที่จัดทำไว้ขั้นที่ 1 เป็นกรอบ ซึ่งจะทำให้สามารถออกข้อสอบวัดได้ครอบคลุมทุกหัวข้อทุกเนื้อหาและทุกสมรรถภาพ รูปแบบ เทคนิคในการเขียนข้อสอบยึดตามที่ศึกษาในขั้นที่ 2

4.4 ตรวจสอบข้อสอบ นำข้อสอบที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่ 3 มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาความถูกต้องตามหลักวิชา พิจารณาว่าแต่ละข้อวัดในเนื้อหาและสมรรถภาพตาม ตารางกำหนดลักษณะข้อสอบหรือไม่ ภาษาที่ใช้เขียนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย เหมาะสมดีแล้วหรือไม่ ตัวถูก ตัวลวง เหมาะสมเข้าหลักเกณฑ์หรือไม่ หลังพิจารณาทบทวนเองแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลและด้านเนื้อหาสาระ พิจารณาข้อบกพร่องแล้วนำเอาข้อวิจารณ์เหล่านั้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4.5 พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบทั้งหมดมาพิมพ์เป็นแบบข้อสอบ โดยจัดพิมพ์คำชี้แจงหรือคำอธิบาย วิธีการทำแบบทดสอบไว้ที่ปกของแบบทดสอบอย่างละเอียด และชัดเจน การจัดพิมพ์ ควรวางรูปแบบให้เหมาะสม

4.6 ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง นำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่คล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบจริง ซึ่งได้เรียนในวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอบแล้วนำผล

การสอบมาตรฐานให้คะแนน ทำการวิเคราะห์คุณภาพ คัดเลือกเอาข้อที่มีคุณภาพเข้าเกณฑ์ตาม จำนวนที่ต้องการ ถ้าข้อที่เข้าเกณฑ์จำนวนมากกว่าที่ต้องการ ก็ตัดข้อที่มีเนื้อหามากกว่าที่ ต้องการ ซึ่งเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำสุดออกตามลำดับ นำเอาผลการสอบที่คัดเฉพาะข้อสอบที่ เข้าเกณฑ์เหล่านั้นมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

4.7 พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง นำข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกและระดับ ความยากเข้าเกณฑ์ตามจำนวนที่ต้องการในขั้นตอนที่ 6 มาพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับที่จะใช้ จริง ซึ่งจะต้องมีคำชี้แจง วิธีทำด้วย และในการพิมพ์นอกจากใช้รูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ควรคำนึงถึงความประณีต ความถูกต้อง ซึ่งจะต้องตรวจทานให้ดี

สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นควรจะสร้าง ตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและทำตารางวิเคราะห์ ข้อสอบที่ กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ เขียนข้อสอบตาม หลักใน การ เขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ ตรวจทานข้อสอบ พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง และพิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

5. คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนึก ภักทิษณี (2546 : 67-69) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีไว้ ดังนี้

5.1 ต้องเที่ยงตรง (Validity) หมายถึงคุณสมบัติที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุถึง วัดจุดประสงค์เป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง คือ แบบทดสอบที่สามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่ เราจะวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย

5.2 ต้องยุติธรรม (Fair) คือ โจทย์คำถามทั้งหลายไม่มีช่องทางแนะให้เด็กเดา คำตอบได้ ไม่เปิดโอกาสให้เด็กที่เก่งกร้านที่จะดูตำราแต่ตอบได้คือ

5.3 ต้องถามลึก (Searching) วัดความลึกซึ่งของวิทยาการตามแนวคิดมากกว่าที่จะ วัดตามแนวกว้างว่ารู้มากน้อยเพียงใด

5.4 ต้องช่วยเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary) คำถามมีลักษณะท้าทาย ชักชวนให้คิด เด็กสอบแล้วมีความอยากรู้มากน้อยเพียงใด

5.5 ต้องจำเพาะเจาะจง (Finite) เด็กอ่านคำถามแล้วต้องเข้าใจแจ่มชัดว่าคำถามถึง อะไร หรือให้คิดอะไร ไม่ถามคลุมเครือ

5.6 ต้องเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณสมบัติ 3 ประการ คือ

5.6.1 แจ่มชัดในความหมายของคำถาม

5.6.2 แจ่มชัดในวิธีตรวจหรือมาตรฐานการให้คะแนน

5.6.3 แจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนน

5.7 ต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือความสามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลาแรงงาน และเงินน้อยที่สุดด้วย

5.8 ต้องยากพอเหมาะสม (Difficulty)

5.9 ต้องมีอำนาจจำแนก (Discrimination) คือสามารถแยกเค็ออกเป็นประเภท ๆ

5.10 ต้องเชื่อมั่นได้ (Reliability) คือข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน ไม่แปรผัน

สรุปได้ว่า แบบทดสอบที่ดีจะต้องมีลักษณะสำคัญ คือต้องเที่ยงตรง ยุติธรรม ถามลึก คำถามช่วย ต้องจำเพาะเจาะจง เป็นปรนัย มีประสิทธิภาพง่ายพอเหมาะ มีอำนาจจำแนก และต้องเชื่อมั่นได้ จึงจะเป็นแบบทดสอบที่ดีมีมาตรฐานและใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้วัดได้อย่างแท้จริง

ความพึงพอใจ

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ในการที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในงานนั้น การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญ จึงมีการทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ และเจตคติไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมราช (2526 : 141 – 144) ได้สรุปถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของแม็คเคลลีย์ McClelland (David McClelland) ออกเป็น 3 ประเภทคือ

1.1 ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จดีเลิศมาตรฐาน เป็นแรงจูงที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

1.2 ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

1.3 ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่นมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและต้องการควบคุมผู้อื่น

อารี พันธุ์ณี (2546 : 188) ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ ลักษณะความต้องการของมาสโลว์ ได้อธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีระ (Basic Physiological Need) ความต้องการด้านสรีระนี้เป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางด้านดำรงชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ และอุณหภูมิ การหลับนอน การจับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Need) คือ ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง ซึ่งได้แก่ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ความต้องการความคุ้มครองปกป้อง ความรู้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belong Needs) คือ ความต้องการความรักอยากให้คุณเป็นที่รัก ยอมรับจากกลุ่ม โดยปกติแล้วบุคคลมักจะอยู่ร่วมกลุ่มกัน ดังนั้น จึงต้องการความรักและต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่มให้ยอมรับตนเอง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self Esteem Needs) คือ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องตน เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นได้เป็นอันมาก เช่น บางคนมีการใช้จ่ายแบบฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเองเพื่อให้บุคคลอื่นได้ยกย่องตน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) คือ ความต้องการสูงสุดของบุคคลที่บุคคลจะต้องพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และความสามารถของตนเอง เช่น ครูสอนหนังสืออย่างไม่เกิดความเบื่อหน่าย สอนด้วยความสุขสบายใจ เป็นต้น

อารี พันธุ์ณี (2546 : 189-192) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีความต้องการตามหลักของแมอร์เรย์ ได้ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยด้วยการแสดงออกทางความก้าวร้าว (Needs for Aggression) เป็นความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งที่ขัดขวางทั้งปวง ด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแค้น การทำร้ายร่างกาย หรือการฆ่าฟันกัน เช่น พุดจาประชดประชันกับเพื่อนที่ไม่ชอบ เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะเอาชนะที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ (Needs for Counteraction) เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่าง ๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้น เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ที่ได้รับจะเกิดความพากเพียรพยายามเพื่อเอาชนะ คำสบประมาทจนประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Needs for Abasement) เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตาย

เพื่อประท้วงการปกครอง เป็นต้น

4. ความต้องการป้องกันตนเอง (Needs for Defense) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ พยายามหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่าง ๆ ทั้งปวง เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี เป็นต้น

5. ความต้องการเป็นอิสระ (Needs for Autonomy) เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นของตัวเอง เช่น เด็กมักจะแต่งตัวหรือรับประทานอาหารเองโดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากมารดาหรือบุคคลอื่น เป็นต้น

6. ความต้องการความสำเร็จ (Needs for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จ หรือพยายามเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง เพื่อให้การทำงานของตนประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าเพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Needs for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอก เอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Needs for Play) เป็นความต้องการที่จะแสวงหาความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด มีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน มีการพักผ่อนหย่อนใจ มีการเล่นกีฬา เป็นต้น

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Needs for Rejection) เป็นความต้องการ หรือมีความปรารถนาของบุคคล ในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Needs for Succedanea) เป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสุข เห็นอกเห็นใจ มีความสงสาร ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล คำแนะนำ จากบุคคลอื่น

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Needs for Nurturance) เป็นความต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้ หรือให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจในตนเองให้กับผู้อื่น (Needs for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวเอง

ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขันให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Needs for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นทำตามคำสั่งสอนของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่น (Needs for Deference) เป็นความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อื่นด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าบุคคลอื่น

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Needs for Avoidance of Inferiority) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความละอาย

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย (Needs for Avoidance Harm) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกายต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Needs for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่มหรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มเพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Needs for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีตงดงาม เช่น การจัดหนังสือในชั้นหนังสือให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง (Needs for Inviolacy) เป็นความต้องการที่จะรักชื่อเสียงของตนที่มีอยู่ไว้จนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมยแม้ว่าคนจะค้องหัวหรือไม่ยอมทำความผิด ไม่กดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Needs for Contrariness) เป็นความต้องการที่จะกระทำให้ตนเองไม่เหมือนกับบุคคลอื่น เช่น เพื่อนในกลุ่มใส่กระโปรงมาโรงเรียน แต่ตนต้องการให้แตกต่างจากบุคคลอื่น โดยใส่กางเกงมาโรงเรียน เป็นต้น

สรุปจากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ สถานการณ์แบบอย่างที่ดีของผู้สอน รวมทั้งสื่อ แหล่งการเรียนรู้ อุปกรณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อกระบวนการเรียนรู้จนบรรลุตามผล การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร เมื่อนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ผลตอบแทนภายใน หรือรางวัลภายใน จึงเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น การได้รับการ ยกย่องชมเชยจากเพื่อน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือแม่แต่ การได้รับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

2. ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

แอปเปิ้ลไวท์ (อารี พันธมณี. 2546 : 188 ; อ้างอิงมาจาก Applewhite. 1965 :

6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมาย กว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุข ที่ทำงานร่วมกับ คนอื่นที่เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

กู๊ด (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 80 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 :

161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงสภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมา จากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

ประสาธ อิศรปริดา (2547 : 321) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และเขาได้รับการ ตอบสนองความต้องการของเขาได้

สรุปความพึงพอใจได้ว่า หมายถึงความรู้สึก ที่ชอบ พอใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคล ที่มีต่อการปฏิบัติงาน และสามารถตอบสนองความต้องการให้เกิดเจตคติได้ ความพึงพอใจใน การเรียน จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความชอบในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามความ ต้องการ จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3. การวัดความพึงพอใจ

ถวิล ธาราโกชน (2522 : 77-86) ได้สรุปถึงการวัดความพึงพอใจไว้ว่า ในการวัด ความรู้สึก หรือการวัดทัศนคตินั้นจะออกมาในลักษณะของทิศทาง (Direction) ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวก หรือ ทางลบ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ดี ชอบ หรือ พอใจ ส่วนทางลบ จะเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ หรือไม่พอใจและการวัดในลักษณะปริมาณ (Magnitude) ซึ่งเป็นความเข้มข้น ความรุนแรง หรือระดับทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง

3.1 วิธีการสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกอย่างมีแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลาย จนถึงปัจจุบัน แต่ก็เหมาะสมกับการศึกษาเป็นรายกรณีเท่านั้น

3.2 วิธีการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุยกับบุคคลนั้นๆ โดยมีการเตรียมผลงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3.3 วิธีการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิธีการนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อความอธิบายไว้อย่างเรียบร้อย เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่ยอมรับใช้กันมากที่สุด ในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัดทัศนคติ ซึ่งนิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 141-142) อธิบายว่าความพึงพอใจของมนุษย์ ตามทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮอรัซเบิร์ก (Herbert) คือ ความต้องการ การได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย และปรารถนาความสุขทางใจ ทั้งสองอย่างนี้ถ้าได้รับการตอบสนองในขอบเขตที่บุคคลต้องการก็จะทำให้ผู้ได้รับการตอบสนองเกิดความพึงพอใจ คือ

1. ความพึงพอใจโดยทั่วไป เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกชอบพอของบุคคลที่มีบทบาทของงานเป็นการวัดโดยส่วนรวมถึงระดับที่บุคคลมีความพึงพอใจและมีความสุขกับงาน

2. ความพึงพอใจงานเฉพาะด้าน เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกชอบพอและความพอใจของบุคคลที่มีต่องานเฉพาะด้าน เช่น รายได้ ความมั่นคง มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาและความก้าวหน้า

อารี พันธุ์ณี (2546 : 145) เสนอว่า มาตรวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่าความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้นครูผู้สอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ให้การเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตตามศักยภาพของผู้เรียน

บริบทของโรงเรียนบ้านขามป้อม

1. สภาพทั่วไป

โรงเรียนบ้านขามป้อม ตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ที่ 1 ตำบลขามป้อม อำเภอวาปี จังหวัดมหาสารคาม เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครู 6 คน มีนักเรียน 71 คน จัดการเรียนการสอน 2 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา

2. จำนวนครู นักเรียน

ครูโรงเรียนบ้านขามป้อม จำนวน 6 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 4 คน นักการภารโรง จำนวน 1 คน

นักเรียนก่อนประถมและระดับประถมศึกษา จำนวน 71 คน จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านขามป้อม

ระดับชั้น	จำนวนครู ผู้บริหาร	จำนวนนักเรียน
อนุบาล	1	26
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	7
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	5
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	7
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	10
รวม	6	71

3. สภาพปัญหา

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อม พบว่า ปัญหาสำคัญของนักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนไม่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ นักเรียนสื่อสารทางด้านการเขียนและสื่อสารเชิงวิเคราะห์มีทักษะน้อยมาก เมื่อครูให้ทำแบบฝึกหัด และให้โจทย์ที่เป็นคำถามเพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ นักเรียนจะแสดงความคิดเห็นที่เป็นความรู้ความจำมากกว่าการวิเคราะห์ ส่งผลให้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีปัญหา รวมทั้งการสื่อความหมายจากการเรียนรู้หรือการรับรู้ในชั้นเรียนกับครู นักเรียนไม่สามารถสื่อความได้ชัดเจนและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย จากการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง และจากการตรวจผลงานการบ้านของนักเรียน พบว่าผู้ปกครองอยากให้ลูกตนเองคิดเก่ง เขียนได้ลึกซึ้ง มีจินตนาการ ไม่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสื่อความหมายของคำประโยค จากการสอบถามนักเรียนพบว่า เนื้อหาในหนังสือเรียนเป็นเรื่องไกลตัว ไม่น่าสนใจ เป็นสาเหตุทำให้นักเรียน ขาดไม่น่าสนใจ ไม่ชอบเรียนทำให้ไม่มีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยที่ดี และถูกต้อง ส่งผลให้มีปัญหากับผู้เรียน ไม่อยากเรียน ไม่ชอบสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งที่เป็นสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากที่จะเป็นกุญแจในการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้อื่นๆ ยังพบว่า แบบฝึกหัดประกอบบทเรียนที่ฝึกให้นักเรียน ได้อ่านคิดวิเคราะห์และเขียนเป็นเรื่องไกลตัว ไม่น่าสนใจ เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนมีผลการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ทองสุข นีวทอง (2544 : 75-78) ได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านและแบบฝึกเสริมทักษะ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 215 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอยู่ในระดับดีมาก

รัตนา โนจันทร์ (2544 : 73) ได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าคา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน และแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านการเขียน

พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านการเขียนและหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีประสิทธิภาพสูงกว่า เกณฑ์และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

กัลยา สิทธิศุภเศรษฐ์ (2548 : 54) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม ที่มีต่อ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันของ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักเรียนมี คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สุรัตน์ จรัสแผ้ว (2549 : 95-96) ได้ศึกษาการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนข้อความ จากเหตุการณ์ บทความ สารคดี เรื่องสั้น และสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01

อัมพร ววงาส (2549 : 69) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้สาระจาก หนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน พัทธกษุมวิทวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้สาระจากหนังสือพิมพ์ รายวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

รัศมี ปทุมมา (2550 : 81) ได้ศึกษาการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคำรงสินอุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้าน องค์ประกอบของสิ่งที่กำหนด ให้ ความเหมือนกันของสิ่งที่กำหนดให้ ความแตกต่างของสิ่งที่กำหนดให้ ความสัมพันธ์ เชิง เหตุผล พบว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สูงขึ้น กล่าวคือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

วราภรณ์ หลายทวีวัฒน์ (2551 : 73) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถ ในการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียนภาษาไทยโดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนระเวียง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อ มีความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปว่า การพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลัมพ์คิน (สุรัตน์ จรัสแผ้ว. 2549 : 70 ; อ้างอิงมาจาก Lumpkin. 1991 : 1452) ได้ศึกษาผลของทักษะการสอนคิด วิเคราะห์ ที่มีต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนของเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นนักเรียนเกรด 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนเกรด 6 ในกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์นั้น ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

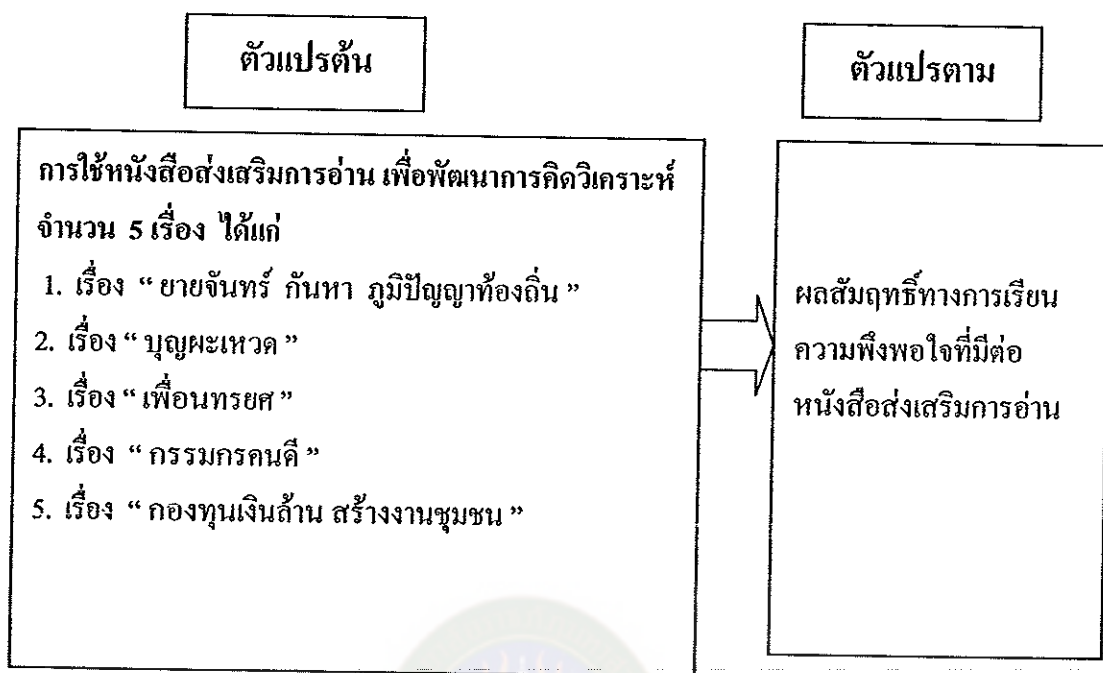
ริเรีย (สุรัตน์ จรัสแผ้ว. 2549 : 70 ; อ้างอิงมาจาก Riley. 1992 : 112) ศึกษาผลของประเภทคำถามของครูที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเกรด 12 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้คำถามระดับสูง มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน โดยไม่ใช้คำถาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เฮเลนเบ็ค (สุรัตน์ จรัสแผ้ว. 2549 : 70 ; อ้างอิงมาจาก Hailenbeck. 1997 : 249) ได้ศึกษาการใช้การเรียนการสอนกลยุทธ์ในการเขียนร่วมกับการสนทนาแบบร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative dialogues) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่มีต่อความคิดเกี่ยวกับการเขียนของนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 4 คน ที่ได้รับการเรียนจากการสอนกลยุทธ์การเขียน (Cognitive strategy instruction in writing) ร่วมกับการสนทนากับผู้สอน โดยผู้สอนจะแสดงบทบาทการคิดของนักเรียนที่มีทักษะ และโดยการช่วยเหลือการใช้กลยุทธ์การเขียนของผู้เรียน เป็นการศึกษาในระยะยาวหนึ่งปี เก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกเทปเสียง การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้เรียนพึงพอใจกับรูปแบบการอภิปรายงานเขียนโดยผู้สอน เพื่อที่จะกำกับงานเขียนของตนเอง และช่วยเหลือการพัฒนางานเขียนของผู้อื่น การวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการคิดเกี่ยวกับการเขียนของผู้เรียน ผู้สอนจะช่วยเหลือศักยภาพ โดยการสาธิต การคิด คั่ง ๆ บอกลถึงปัญหาที่เคยเกิดขึ้นให้ผู้เรียนทราบก่อน และผู้สอนต้องมีบทบาทในการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ร่วมแรงร่วมใจกันในกลุ่ม

สรุปได้ว่าการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่สามารถสอนหรือพัฒนาได้เช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียนจะทำให้ นักเรียน สามารถค้นพบคำตอบด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยการใช้รูปแบบการสอนการคิดแบบสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป จากเอกสารและงานวิจัยที่นักวิชาการและนักศึกษามากมายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนั้น สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงขึ้นซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศต่อไปในอนาคตได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเนื้อหาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีลักษณะเป็นหนังสือประเภทนิทาน โดยยึดหลักการสร้างหนังสือตามแนวคิดของจินตนา ไบกาซูบี (2542 : 47) ที่ยึดหลักสาระสำคัญ แก่นของเรื่องเป็นแนวทางในการเขียน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์